

Sygn. akt IV KK 669/19

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki

w sprawie **G. M.**

skazanego z art. 270 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

w dniu 19 lutego 2020 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 30 sierpnia 2019 r., sygn. akt VII Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. akt II K (...),

postanowił:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,

2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2019 r., sygn. akt VII Ka (...), zmienił wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. akt II K (...), którym uznano G. M. za winnego przestępstw: a) z art. 270 § 1 k.k., art. 271 § 1 i § 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 12 k.k. oraz b) z art. 286 § 1 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Od prawomocnego wyroku z kasacją wystąpił obrońca skazanego. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1) art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku poprzez utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji w zakresie skazania G. M. za wystawienie dokumentu poświadczającego nieprawdę w postaci polecenia wyjazdu służbowego z dnia 26 marca 2014 r. nr (...) na kwotę 544,94 zł na nazwisko Z. K., w sytuacji gdy brak jest w materiale dowodowym dokumentu wystawionego na nazwisko Z. K., co w konsekwencji prowadzi do wniosku, iż wyrok Sądu Okręgowego jest rażąco niesprawiedliwy,

2) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. i art. 2 § 2 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku poprzez uznanie za niezasadny zarzut zaniechania przez Sąd I instancji dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego na okoliczność ustalenia, czy podpisy na poleceniach wyjazdów służbowych wskazanych w akcie oskarżenia należą do osób opisanych w tych poleceniach, a jeżeli nie, to przez kogo zostały nakreślone, w szczególności, czy zostały nakreślone przez: G. M., A. B., E. O. czy M. B. (pkt 1 ppkt a apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż Sąd I instancji, w związku z brakiem inicjatywy dowodowej oskarżonego i jego obrońcy w tym zakresie, nie był obowiązany do dopuszczenia tegoż dowodu z urzędu jak również, iż ten dowód nie jest konieczny do stwierdzenia okoliczności kto nakreślił podpisy na rzeczonych dokumentach, gdyż dowód z opinii biegłego można zastąpić dowodami z zeznań świadków,

3) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. i art. 2 § 2 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku poprzez:

a) uznanie za niezasadny zarzut zaniechania przez Sąd I instancji zwrócenia się z urzędu do podmiotów, które swoją pieczęcią potwierdziły rzeczywiste odbycie delegacji na poleceniach wyjazdów służbowych o informację, czy osoba wskazana na poleceniu wyjazdu służbowego faktycznie uczestniczyła w tym wyjeździe,

ewentualnie o przesłuchanie przedstawicieli tych podmiotów co do tych okoliczności (pkt 1 ppkt b apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż Sąd I instancji, w związku z brakiem inicjatywy dowodowej oskarżonego i jego obrońcy w tym zakresie, nie był obowiązany do dopuszczenia tegoż dowodu z urzędu, jak również, iż ten dowód jest nieprzydatny do wykazania rzetelności dokumentów delegacji (art. 170 § 1 pkt 3 k.p.k.),

b) uznanie za niezasadny zarzut zaniechania przez Sąd I instancji dopuszczenia dowodu z urzędu, tj. z zeznań świadka W. R. (pkt 1 ppkt c apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż Sąd I instancji, w związku z brakiem inicjatywy dowodowej oskarżonego i jego obrońcy w tym zakresie, nie był obowiązany do dopuszczenia tegoż dowodu z urzędu jak również, że wystarczającym dowodem świadczącym, o tym, iż podpis na dokumencie polecenia wyjazdu służbowego W. R. jest sfalszowany są zeznania świadka A. B.,

c) uznanie za niezasadny zarzut zaniechania przez Sąd I instancji zwrócenia się do Międzyzakładowej Organizacji Związkowej NSZZ „S.” KWK B. z urzędu o dane osób, które w okresie od 2012-2015 pełniły funkcje członków komisji rewizyjnej, a następnie przesłuchanie tych osób na okoliczność, czy oskarżony zgłaszał którejkolwiek osobie informacje o tym, iż A. B. nienależycie prowadzi dokumentację związku oraz „wyprowadza z niego pieniądze” (pkt 1 ppkt d apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż Sąd I instancji, w związku z brakiem inicjatywy dowodowej oskarżonego i jego obrońcy w tym zakresie, nie był obowiązany do dopuszczenia tegoż dowodu z urzędu jak również, że przeprowadzenie tego dowodu nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k.),

d) uznanie za niezasadny zarzut zaniechania przez Sąd I instancji zbadania z urzędu sytuacji majątkowej pomawiających świadków A. B., E. O. i M. B. (pkt 1 ppkt e apelacji) w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż Sąd I instancji, w związku z brakiem inicjatywy dowodowej oskarżonego i jego obrońcy w tym zakresie, nie był obowiązany do dopuszczenia tegoż dowodu z urzędu jak również, że przeprowadzenie tego dowodu nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k.),

e) uznanie za niezasadny zarzut zaniechania przez Sąd I instancji zwrócenia się z urzędu do KWK B. w B. o informację na temat danych osób, które uczestniczyły w strajku w styczniu 2015 r., a następnie przesłuchanie tych osób w charakterze świadków na okoliczność ustalenia, jakie posiłki otrzymywali świadkowie (suchy prowiant czy ciepłe posiłki) oraz od jakich podmiotów te posiłki (pkt 1 ppkt 1 apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia iż Sąd I instancji, w związku z brakiem inicjatywy dowodowej oskarżonego i jego obrońcy w tym zakresie, nie był obowiązany do dopuszczenia tegoż dowodu z urzędu jak również, że przeprowadzenie tego dowodu spowodowałoby niezasadne przedłużenie postępowania, gdyż okoliczności te zostały już wyjaśnione w dotychczas przeprowadzonym postępowaniu dowodowym (art. 170 § 2 k.p.k.),

f) uznanie za niezasadny zarzut zaniechania przez Sąd I instancji zwrócenia się z urzędu do PSS S. i Piekarni Cukierni K. celem ustalenia, czy w/w podmioty przekazywały w styczniu 2015 r. posiłki na rzecz strajkujących w KWK B. w B., a jeżeli tak, to w jakiej formie (suchy prowiant czy ciepłe posiłki) oraz czy przywoziły je do KWK B. czy też przedstawiciel kopalni je odbierał (pkt 1 ppkt m apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż Sąd I instancji, w związku z brakiem inicjatywy dowodowej oskarżonego i jego obrońcy w tym zakresie, nie był obowiązany do dopuszczenia tegoż dowodu z urzędu jak również, że przeprowadzenie tego dowodu spowodowałoby niezasadne przedłużenie postępowania, gdyż okoliczności te zostały już wyjaśnione w dotychczas przeprowadzonym postępowaniu dowodowym (art. 170 § 2 k.p.k.),

4) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 173 k.p.k. i art. 395 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku poprzez uznanie za niezasadny zarzut zaniechania okazania świadkom poleceń wyjazdów służbowych ich dotyczących w trakcie przesłuchania przed Sądem (pkt 1 ppkt f apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia, iż dokumenty te w całości były okazywane świadkom w toku postępowania przygotowawczego i jest to wystarczające dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy,

5) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 353 § 1 k.p.k. i art. 396 § 3 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej

zaskarżonego wyroku poprzez uznanie za niezasadny zarzut zawiadomienia obrońcy o terminie rozprawy przed Sądem Rejonowym w Z., w trakcie której Sąd przesłuchał świadka R. S., w dniu jej odbycia (pkt 1 ppkt h apelacji), w konsekwencji błędnego przyjęcia, że ta okoliczność nie miała żadnego wpływu na wynik postępowania a obecność obrońcy nie mogła wpłynąć na treść zeznań świadka, a co za tym idzie prawo oskarżonego do obrony nie doznało uszczerbku.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie w stosunku do skazanego wyroku Sądu Okręgowego oraz wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na tę kasację, prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna, dlatego podlegała oddaleniu na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k.

Przypomnieć trzeba, że kasacja, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, służy eliminacji prawomocnych orzeczeń sądów, które ze względu na charakter (doniosłość) wadliwości, jaką są obarczone, nie mogą ostać się w obrocie prawnym. Podnoszone w tej skardze zarzuty powinny wskazywać na uchybienia określone w art. 439 k.p.k. lub inne, ale przy tym rażące, naruszenie prawa, do jakiego doszło w postępowaniu odwoławczym, co w konsekwencji mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku sądu drugiej instancji.

Przedmiotowa kasacja stanowi powielenie apelacji. Jedynym „nowym” zarzutem jest ten z pkt 1 kasacji. Odnosząc się do niego stwierdzić trzeba, co następuje. Rzeczywiście na poleceniu wyjazdu służbowego z dnia 26 marca 2014 r. o nr (...) figuruje nazwisko Z. M., a nie jak ustalił to Sąd *meriti* – Z. K.. Uchybienia tego nie dostrzegł Sąd odwoławczy (choć zarzutów w tym zakresie w apelacji nie sformułowano). Powyższe w żaden sposób nie świadczy jeszcze o tym, że doszło w toku kontroli odwoławczej do rażącego naruszenia prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia Sądu *ad quem*. Zważyć bowiem trzeba, że co do

przedmiotowej delegacji wypowiadała się świadek A. B.. Po okazaniu jej tej delegacji stwierdziła mianowicie, że podrobiła zamieszczony na niej podpis (k. 1024). Nadto, w odniesieniu do tej delegacji biegły wskazał, że podpis nie pochodzi od Z. M., którego nazwisko figuruje na delegacji (k. 1552). Tym samym prawidłowe było przypisanie skazanemu wystawienia dokumentu poświadczającego nieprawdę w postaci omawianej delegacji. Omyłkowo jedynie przyjęto, że dotyczy ona innej osoby. Zarzut ten jest zatem oczywiście bezzasadny.

Przed przejściem do szczegółowego ustosunkowania się do dalszych zarzutów kasacji podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w odniesieniu do zarzutów apelacji, a dotyczących niedopuszczenia z urzędu określonych dowodów, że skoro oskarżony był reprezentowany przez obrońcę, to nic nie stało na przeszkodzie, aby obrona złożyła stosowne wnioski dowodowe, jeżeli dostrzegała potrzebę uzupełnienia materiału dowodowego. Nie jest właściwe zarzucanie braku aktywności dowodowej po stronie Sądu *meriti*, skoro obrońca tego rodzaju aktywności sam nie wykazywał. Słusznie podnosi również Sąd odwoławczy, że obowiązek działania z urzędu aktualizuje się, gdy dokonując oceny materiału dowodowego sąd uzna, iż ten materiał jest niepełny i niekompletny oraz należy go uzupełnić dla całkowitego wyjaśnienia sprawy. Jednak w rozpatrywanej sprawie tego rodzaju sytuacja nie zachodziła. Dowody stanowiące podstawę przyjętych ustaleń faktycznych były wystarczające do jej rozstrzygnięcia. Wbrew twierdzeniom kasacji nie zachodziła potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego sprawy. Zwłaszcza, że obecny na rozprawie obrońca oznajmił, iż nie żąda uzupełnienia przewodu sądowego poprzez przeprowadzenie kolejnych dowodów (k. 1565).

Gdy chodzi o zarzut z pkt 2 kasacji, to już Sąd Okręgowy zasadnie podał, że zagadnienie autorstwa podpisów zostało wyjaśnione zeznaniami E. O. i A. B., a także zeznaniami np. m. B., B. K., M. C., czy Z. K.. Zaniechanie powołania biegłego z zakresu badania pisma ręcznego nie może świadczyć więc o tym, że doszło do rażącego naruszenia prawa, które mogło w istotny sposób rzutować na treść wyroku. Przywołane dowody były bowiem w ocenie Sądów wystarczające do poczynienia ustaleń w analizowanym tu zakresie.

Również zarzut z pkt 3a kasacji nie może zostać uznany za zasadny. Wszak Sąd odwoławczy słusznie podniósł, że zaniechanie przeprowadzenia dowodu z urzędu celem weryfikacji rzeczywistego odbycia delegacji znajdowało uzasadnienie w realiach sprawy. Wynikało to z faktu, że sposób składania pieczętek był przypadkowy i nie miał związku z rzeczywistością (np. świadek Z. M. został skierowany do J. zaś pieczętka pochodziła z G.). Nadto, A. B. zeznawała na okoliczność sposobu wypisywania delegacji, wskazując, że to G. M. dysponował kopertą, w której znajdował się plik przygotowanych delegacji *in blanco*, już opieczętowanych z różnych miast, a następnie oskarżony używał ich stosownie do potrzeb, sięgając po jedną z nich. Rozważania kasacji w tej części to jedynie nieprzekonująca polemika z wywodami Sądu Okręgowego. Dotyczy to w szczególności próby podważenia wiarygodności świadka A. B. (podejmowanej również na uzasadnienie kolejnych zarzutów) poprzez wskazanie, że z uwagi na jej postawę procesową odniosła ona korzyść, gdyż została skazana na karę grzywny i nie orzeczono wobec niej obowiązku naprawienia szkody. W tej materii Sąd odwoławczy wywiódł już zasadnie, że okoliczności te nie oznaczają, iż świadek ten (podobnie zresztą jak E. O. czy M. B.) nie jest wiarygodny. Nadto, wszystkie te osoby przyznały się do winy w innym równoległym procesie, co rzutowało na wymiar kary, zaś nieorzeczenie względem nich obowiązku naprawienia szkody wynikało z tego, iż bezpośrednią korzyść z przestępstwa objętego pkt 1 wyroku odniósł G. M., nie zaś A. B. czy E. O..

Niezasadny jest też zarzut z pkt 3b kasacji. W tym zakresie Sąd odwoławczy wskazał, że z zeznań A. B. wyraźnie wynikało, iż podpis na dokumencie dotyczącym wyjazdu służbowego w odniesieniu do W. R. został sfałszowany, ale sam wyjazd miał miejsce. W tej sytuacji nie było niezbędne dopuszczenie z urzędu zeznań W. R.. Natomiast zeznań A. B. nie udało się skarżącemu w kasacji skutecznie podważyć.

Trafnie Sąd *ad quem* nie uwzględnił zarzutu apelacji dotyczącego zaniechania przez Sąd I instancji zwrócenia się do Międzyzakładowej Organizacji Związkowej NSZZ „S.” KWK B. z urzędu o dane osób, które w okresie od 2012 do 2015 r. pełniły funkcje członków komisji rewizyjnej, a następnie przesłuchanie tych

osób na okoliczność, czy oskarżony zgłaszał którejkolwiek z nich informacje o tym, iż A. B. nienależycie prowadzi dokumentację związku oraz „wyprowadza z niego pieniądze” (zarzut z pkt 3c kasacji). Okoliczność, czy oskarżony zgłaszał innym osobom krytyczne uwagi co do A. B. nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiocie jego odpowiedzialności karnej, zaś wiarygodność tego świadka została potwierdzona również innymi dowodami, które stanowiły podstawę przyjętych w sprawie ustaleń faktycznych. Nie sposób również kwestionować kontroli instancyjnej w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy potraktował za niezasadny zarzut wskazujący na potrzebę zbadania z urzędu sytuacji majątkowej świadków pomawiających oskarżonego (zarzut z pkt 3d kasacji). Wszak sąd nie ma obowiązku przeprowadzać dowodów na każdą, hipotetyczną wersję zdarzenia. Nie chodzi o rozważanie wszelkich alternatywnych wersji, lecz jedynie takich, które mają wsparcie w okolicznościach sprawy. Dowodzenie w sprawie musi być bowiem uzasadnione rzeczową potrzebą. Natomiast wyjaśnienia oskarżonego Sąd *meriti* ocenił w kontekście całokształtu materiału dowodowego.

Słusznie już przyjął Sąd Okręgowy w zakresie zarzutów z pkt 3e i 3f kasacji, że podnoszone tam okoliczności zostały wyjaśnione. Odwołując się do konkretnych dowodów ustalono bowiem, że posiłki pochodziły od S.i piekarni K., a przy tym były to ciepłe posiłki. Zbędne więc było w tej sytuacji zwracanie się z urzędu do KWK B. w B. o informację na temat danych osób, które uczestniczyły w strajku w styczniu 2015 r., a następnie przesłuchanie tych osób w charakterze świadków na okoliczność ustalenia, jakie posiłki otrzymywali świadkowie (suchy prowiant czy ciepłe posiłki) oraz od jakich podmiotów pochodziły te posiłki, jak również zwrócenie się z urzędu do PSS S. i Piekarni Cukierni K. celem ustalenia, czy w/w podmioty przekazywały w styczniu 2015 r. posiłki na rzecz strajkujących w KWK B. W. B. a jeżeli tak, to w jakiej formie (suchy prowiant czy ciepłe posiłki) oraz czy przywoziły je do KWK B. czy też przedstawiciel kopalni je odbierał.

Z wcześniejszych uwag wynika więc, że żaden z zarzutów objętych pkt 3 kasacji nie potwierdził się. Obrońca nie zdołał za ich pomocą wykazać, że w postępowaniu odwoławczym doszło do rażącego naruszenia prawa rzutującego na

wyrok Sądu Okręgowego. Zarzuty te ocenić więc należy jako oczywiście bezzasadne.

Podobnie aprobaty nie mógł zyskać zarzut opisany w pkt 4 kasacji. Sąd Okręgowy wskazał już, że w trakcie postępowania przygotowawczego okazano świadkom polecenia wyjazdów służbowych ich dotyczących. Co istotne przy tym, świadkowie ci potwierdzali w toku postępowania sądowego ich wcześniejsze zeznania. Wprawdzie obrońca wskazuje w kasacji, że nie wszystkie polecenia wyjazdu okazano świadkom M. C. i B. K., to jednak nie stara się nawet wykazać, że mogło to rzutować na wyrok.

Wreszcie bezzasadny jest również ostatni z zarzutów kasacji. W tej części prawidłowej kontroli dokonał Sąd drugiej instancji, wskazując, że w zakresie zawiadomienia obrońcy o czynności przed Sądem Rejonowym w Z. doszło do uchybienia, ale nie miało ono wpływu na treść zaskarżonego apelacją wyroku. Stanowisko to jest trafne, zwłaszcza, że obrońca nie wskazuje, jakie okoliczności w toku przesłuchania należało jeszcze wyjaśnić, czy też jakie ewentualne pytania należało zadać świadkowi, a więc na czym polegał rzeczywisty uszczerbek dla obrony oskarżonego w związku z nieprawidłowym zawiadomieniem jego obrońcy. Obrońca podnosi jedynie, że wadliwy sposób zawiadomienia uniemożliwił mu wzięcie udziału w czynności. Powyższe nie może być zatem wystarczające do uznania zasadności tego zarzutu.

Wszystkie wcześniejsze rozważania wskazują zatem, że Sąd Okręgowy odniósł się do każdego z zarzutów apelacji. Obrońca nie wykazał zaś, że sposób odniesienia był nieprawidłowy, a więc iż doszło w toku kontroli instancyjnej do wskazywanego rażącego naruszenia prawa, które w istotny sposób mogło wpłynąć na wyrok Sądu drugiej instancji. Dlatego też kasacja oceniona została jako oczywiście bezzasadna.

Z tych wszystkich względów orzeczono, jak w postanowieniu.

